

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Ave Ecclesia sancta. — Maiandakten, en bønn om tjenersinn. — † Prefekt hr. p. Johannes Starke. — In memoriam monsignore H. Snoeys. — † To kardinaler avgått ved døden. Kardinal Carl Joseph Shulte. Kardinal Karl Kaspar. — Frihetsbegrepet. — Banksjef Parmann 70 år. — † Bakermester Haakon Hansen. — Bokanmeldelse.

Ave Ecclesia sancta.

*Hil deg, våre sjeles mor,
som med hjertevarme
under vandringen på jord
slutter hver én sjel som tror
ømt i dine arme.*

*Hil deg, våre fedres tro.
Ved Sankt Olavs virke
nådens såkorn kunne gro
og vårt folk med trygghet bo
i den gamle Kirke.*

*Hil deg, fagre klokkeklang,
Moderkirkens stemme.
Er enn veien tung og trang,
nyner jeg min pilgrimssang,
inntil jeg er hjemme.*

*Hil deg, mor, så mild og god.
Når min dødsstund kommer,
lukk da opp for nådens flod,
slett min synd i Jesu blod,
for jeg ser min dommer.*

K. Kjelstrup.

Maiandakten, en bønn om tjenersinn.

Av sogneprest Alf Høgh.

«Verdens dronning, du den verdigste av alle, Maria, alltid jomfru, be for oss om fred og frelse, du som har født Kristus, Herren, alles Frelser.»
(Offert. Skapularfesten.)

Ufred — travelhet — overfladiskhet, disse tre åndens fiender truer med helt å ødelegge det moderne menneske og gjøre oss rotløse i tilværelsen, rotløse fordi vi ikke finner fram til det rette forhold vi skal stå i til livet — til livet i dets opphav og kilde, Gud, og til livet omkring oss i vår næste og all skapning.

Ufred — travelhet — overfladiskhet ødelgger også vårt religiøse liv, vårt indre, åndelige liv, så vi ikke øser den kraft og styrke av vårt fromhetsliv, av våre kommunjoner og bønner som vi skulle. Derfor har også vi kristne dessverre i altfor stor utstrekning tapt av syne Frelserens ord og den forpliktelse de legger på oss: «De er verdens salt. Men hvis saltet mister sin kraft hva skal det da saltet med? Det duger da ikke til annen enn til å kastes ut og trækkes på av folk.» (Mat. V, 13.)

For ufred, travelhet og overfladiskhet er ikke annet enn den triste mangel på tjenersinn, på tjenersinnet som i kraft av Frelserens ord er det vesentlige ved kristendommen, dens kjerne og hele innhold.

Hvis saltet mister sin kraft! Var vi våkne og bevisste kristne, levde vi virkelig som kristne med våkne sanser for livets krav og rett til oss, da ville disse ord runge gjennom verden med dommedagsbud til oss. Hvis saltet mister sin kraft, hvis de kristne glemmer å leve bevisst kristendom, glemmer å la sin tro gjennomsyre alt, glemmer det rette forhold de står i til tilværelsen, — tjenerforholdet — da er det snart ute med all kristendom og all kultur, med alt sant og virkelig menneskeverd og menneskeliv. Da står kirker og kapeller, hospital og skoler som en blodig hån mot Vår Herre og Frelser Jesus Kristus, som monumentale gudsbespottelser i sten og gjerning.

Det rette forhold til tilværelsen. Nettopp dette er det Guds mor Maria lærer oss med sitt liv og eksempel, og som gjør at hun med rette kalles «verdens dronning, den verdigste av alle». Nettopp dette er det som i sannhet gjør henne til «Fredens dronning», at hun i hele sitt liv bevisst levet i tjenerforholdet til tilværelsen, levet tjenestens liv til fullkommenhet.

Det rette forhold til tilværelsen, til Gud som livets opphav og til næsten og all skapningen som delaktige i dette liv, eide Maria i fullt mål. Hun var «Herrens tjener» ikke bare i ord og verdighet, men i sannhet og virkelighet, i gjennomført bevisst tjeneste. Hennes liv var fullt ut tjenestens liv, tjenestens liv for Gud og alle mennesker — det eneste menneskeliv som til fullkommenhet er blitt levet i absolutt samklang med Guds vilje og skapelsens mål.

Marias liv — den fullkomne tjenestes liv — den absolutte oppgaven i Guds vilje. Et bevisst liv i fullbyrdelsen av Gud vilje i dagliglivets enkleste krav og gjerning, et liv i bevissheten om alltid og overalt å være forpliktet overfor tilværelsen, å være Guds redskap til dens fullkommengjørelse, det er Marias liv og Marias storhet. Et liv og en storhet under evighetens høye himmel og i lyset fra Guds fullkommenhetskrav: «Vær fullkomne som deres far i himmelen er fullkommen!» (Mat. V, 48.)

Dette Marias liv og denne hennes storhet — tjenersinnets og tjenergjerningens herlige storhet og hellighet — er det kirken i mai måned holder fram for oss som eksempel, ikke bare til betraktning og hyldest, men til etterfølgelse og etterligning. Fred og frelse finnes ikke i fromme følelser, i overdådig smykkede maialtre, i bønners og salmers saliggjørende stemninger, men i det som alt dette er hyldesten til og på minnelsen om: *Tjenersinnet og tjenergjerningen*, i den dagligvirket utøvede og levede overbevisning om sannheten i Frelserens ord: *Størster den som tjener.* (Mat. XXIII, 11.)

Tjenersinn og tjenergjerning i dens mest fullkomne virkeliggjørelse, slik vi møter den i Jesus Kristus og Hans hellige mor Maria, har gitt verden fred og frelse. Enhver som kaller seg kristen, har til oppgave å bære denne frelse og fred inn i menneskenes liv — ved å være tjener. Når vi derfor påkaller Marias forbønn om fred og frelse, og denne påkalling er ikke bare følelse og stemning og vaneandakt, men virkelig og sann fromhet, da er den også uttrykk for viljen til og forsettet om å fylle sin oppgave som tjener i og for livet i verden. Maria-andakten er bønningen om tjenersinnets hellige nådegave. Andakt til Maria er tjeneste for næsten.

Høytelskede i Herren!

Med sorgfullt hjerte meddeler jeg til det værdige presteskap og de troende at vårt prefekturs apostoliske prefekt hr. p. Johannes Starke er avgått ved døden. Denne meddelelse kom helt overraskende; om dødsdagen og dødsårsaken er det ennå ikke kommet beskjed.

Med hr. p. Starke er en from og ivrig prest gått fra oss som har nedlagt et stort arbeid i vår misjon. Han var født den 14. oktober 1893.

Tyve år gammel avla han de hl. løfter i kongregasjonen av den hl. familie. Etter at han var presteviet i 1922 virket han som lærer ved ordenssamfunnets skoler og som rektor ved presteseminarier. Da kongregasjonen av den hl. familie i 1931 fikk overdratt det nyopprettede kirkedistrikt Nord-Norge, ble hr. p. Starke av den hl. stol utnevnt til distriktets overhyrde. Sammen med fem prester drog han til Norge. En tid oppholdt han seg i Syd-Norge for å lære landets språk. Den 19. juni overtok han ledelsen av kirkedistriktet. Det varte ikke lenge før han vant alles hjerter. Derfor var også gleden stor, da han

den 11. april 1935 ble utnevnt til Apostolisk prefekt. Med apostolisk kjærlighet og iver har den kjære avdøde utøvet sitt ansvarsfulle embede som overhyrde. Han var den gode hyrde som bare hadde det ene mål: å vekke og styrke trosiveren. Oppofrende, uselvvisk og med et klart blikk satte han hele sin arbeidskraft inn. Han var de bedrøvedes trøster og de sorgfulles hjelpende venn. Når han holdt sine begeistrende prekener og foredrag følte alle at han talte med en apostelsjels iver. Alle hans gjerninger var båret av pliktfølelse. Det var også denne pliktfølelse som fikk

ham til å reise til Amerika for å arbeide for sin misjon. Og da han følte at hans helbred var svekket, var det også pliktfølelse og ansvarsbevissthet som gjorde at han ba den hl. stol om å få nedlegge sitt embede som apostolisk prefekt. Men selv etter at han reiste herfra avbrøt han ikke forbindelsen med misjonen heroppe. I sitt siste hyrdebrev som han sendte fra Amerika skrev han: «Dere forstår at mine tanker ferdes

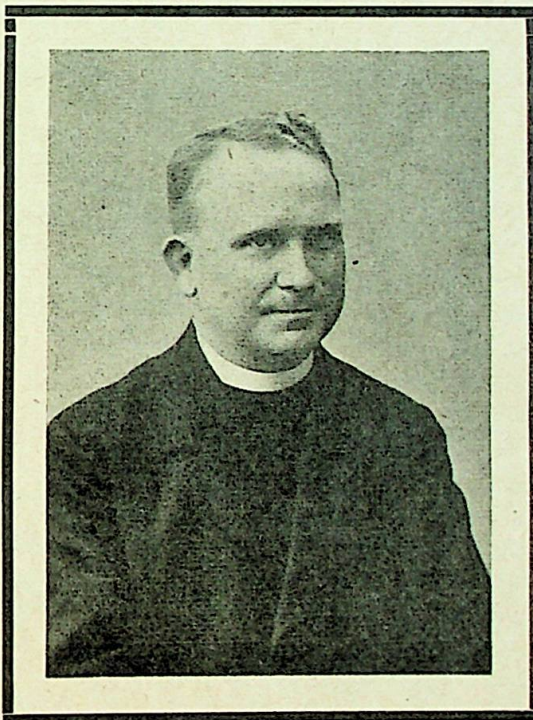
ofte og lenge på det stykke jord som var blitt et annet hjemland for meg, blant menneskene deroppe i Nord som én er blitt knyttet til ved kjærlighetens inderlige bånd.»

Jeg er overbevist om at dere alle vil minnes ham i ærbodighet og håper at dere ikke vil glemme den siste formaning han skrev det hyrdebrev som han sendte fra Amerika: «Ta deres kristne plikter meget alvorlig i disse alvorlige tider! Uelastelig livsføring, daglige bonner, hyppig motagelse av de hl. sakramenter, den hl. messe på sonn- og festdager, tro oppfyllelse av pliktene i livskallet overfor samfunnet og fedrelandet!» — Måtte Herren snart gi sin tro tjener den evige hvile!

Forat vi alle i fellesskap kan be for vårt prefekturs første apostoliske prefekts sjelero forordnes herved at det tirsdag den 6. mai holdes høytidelig rekviemsmesse i alle prefektorets kirker. — Alle prester anmodes om å frembære tre hl. messer for den kjære avdøde.

Gitt i Tromsø den 29. april 1941.

Joh. Wember
Apostol. Prefekt.

†

Prefekt Johannes Starke,

M. S. F.

Også her sydpå vekker budskapet om prefekt Starkes død sorg — det er jo ikke så få av oss som lærte ham å kjenne da han opholdt seg her for å lære norsk innen han dro nordover. Og å kjenne ham var det samme som å bli glad i ham, å ære og respektere ham som den kloke, fine og først og fremst elskelige personlighet han var. Det gikk en varm strøm av godhet ut fra hele hans vesen som kalte på det beste i alle som kom i berøring med ham. Som få forsto han å lytte til sjelenes vansker og bekymringer og alltid finne det ord som ga hvile og fred — han var i sannhet «den gode hyrde» med utrettelig omsorg både for hjorden og for de «som ikke er av denne sti». Mange av oss har bevart minnet om samtaler med pater Starke ute på Vår Frue Villa blant våre beste erindringer, og også senere lærte hans trofasthet å kjenne. År etter hadde han ikke glemt de spesielle problemer hver enkelt hadde tumlet med og søkt råd for — han kunne når man møttes ta dem opp igjen og kaste nytt lys over dem. Intet under at hans skjønne tiltredelsespreken nettopp hadde den gode hyrde som tema og at han med den straks vant hjertene på sitt nye virkefelt. Som det skrives til «St. Olav» i referatet fra Tromsø: Hans høyerverdighets første kontakt med mennesker er slik at det ikke faller oss vanskelig å oppfylle hans ønske om å betrakte ham som vår lærer, vår veileder og vår sjelesørger og som Kirkens utsending. —

Denne gode kontakt fortsatte i de år som ble prefekt Starke forundt å virke i det nordlige Norge. Men sykdom unnergravet etter hvert hans arbeidskraft og med sant heltemot tok han konsekvensen av det og reiste bort for å se om det ikke var mulig å gjenvinne helbreden og dog samtidig arbeide for sitt kjære virkefelt ved å innsamle materiell støtte til det. Og nå har han lukket sine øyner, men vi som kjente ham er forvisset om at han til det siste har tenkt på og bedt for Kirkens sak i Norge. Derfor vil også her syd mange trosfeller nå takke ham ved å be for hans sjelefred.

R. I. P.

In memoriam. Monsignore H. Snoys — En hilsen fra Bergen.

Det er blitt sagt: «en kunstner er den som viser oss livet gjennom sitt temperament.» Og om mgr. Snoeys kan det vel med rette sies at han viste oss troens liv gjennom sitt rike temperament og sin store personlighet. Hvor forsto han ikke å gjøre troens sannheter levende for oss! Langfredag førte han oss med sorg til Herrens grav, og i påsken forsto han så godt å tolke Kirkens jubel over Kristi oppstandelse. Jeg husker en påskedag i Bergen, hvor han gjorde påskefreden så nær for oss etter at han hadde gitt oss messens siste velsignelse. Som sjelesørger var han mild og forståelsesfull og han hadde en fars hjerte for alle i sin menighet, men hans hjertelag strakk seg også langt ut over den.

Ungdommen fant i ham en prest som helt ut forsto den fordi han selv var så ung av sinn. Og vi som kjente ham så også hvorledes han for hvert år vokste i ydmykhet — med den vekst som Jørgen Moe har skildret i «Ungbirken».

Nå er han borte, men minnet om ham vil alltid leve — minnet om den fine hjertevarme personlighet, som bevarte «begeistringens ild» opp gjennom årene like til det siste. Må Gud lønne sin tro tjener —

R. I. P.

Johs. Tvedt.

†

To kardinaler avgått ved døden.

Kardinal Carl Joseph Shulte, erkebiskop av Köln.

For noen tid siden innløp meddelelse om at den navngjetne kardinal Shulte, Kölns dyktige og høyt elskede erkebiskop, var avgått ved døden. Budskapet kommer på en tid hvor det er meget vanskelig å få nærmere opplysninger om begivenheter og mennesker i utlandet og vi er derfor avskåret fra å kunne gi de forskjellige data i hans liv. Men vi har bedt en nær slektning av den avdøde, som er St. Franciskus-søster her i Norge, om å fortelle litt om ham på grunnlag av sine minner og inntrykket av hans sterke personlighet.

Hans emminense Carl Joseph Shulte var er troens forkjemper like fra sin tidligste studentertid i Bonn, hvor hans alltid uforferdede og nidkjære hevden av dogmenes urokkelige verdi skaffet ham mange beundrere som i ham ante den kommende åndelige førerskikkelse, men også mange motstandere. Blant disse var en del av professorene som hyldet de mer «liberale» ideer, hvilket dessverre her som så ofte ellers ble enstydig med akkordens ånd, men den

unge teologiske student forsvarte alltid fredig og uforferdet sin egen oppfatning, likesom han aldri lot ungdommens kontroverser influere på for holdet, da disse samme professorer senere ble hans underordnede. Men hele livet igjennom var og ble akkordens ånd ham fremmed — han hadde bare ett mål: i trofast lydighet å kjempe for Kirkens idealer og framgang og det er som en Kristi stridsmann han alltid vil bli stående i minnet hos dem som har hatt den lykke å lære ham å kjenne. Kraft og mot, styrke og godhet lyste ut av hans personlighet, og hans innsats var så stor at ingen var forbauset da han bare 37 år gammel ble biskop av det ærverdige Paderborn og dermed Tysklands yngste kirkefyrste. Og noen år senere ble han kalt til å bekle det betydningfulle og ansvarstunge erkebispesete av Köln.

Førrige verdenskrig bragte hans navn også ut i vide ikke-katolske kretser, da han gjorde et meget stort personlig arbeid for krigsfangene. Hans sekretariat ble en sentral for tusener og atter tusener av brevfordersendelser, og i samband med Røde Kors i Genf og de øverste myndigheter i de krigførende land, ikke minst med sitt eget lands, lykkedes det ham å framskaffe utallige opplysninger om falne, sårede, fangne og flyktninger av alle nasjonaliteter. Så kom de vanskelige år da krigens sår skulle leges og tro og håp atter få levevilkår i sjelene, og kardinal Shulte tok sin store part av dette arbeid. Stadig var det Guds rikes vekst som ene lå ham på sinne, og uforferdet hevdet han nå som i sin ungdom de kristne idealer, slik Kirken lærer og forkynner dem. Mildhet, godhet og fromhet preget hele hans ferd, men også et uforferdet mot og en usvekket kampånd når noen eller noet ville krenke eller vanvyrde retten og sannheten. De siste årene av hans liv var en eneste lang korsvei for ham — krigens sorg og lidelser knuget ham og han følte hele menneskehetens felles smerte som sin egen — som hadde hans arbeid for Guds rike, fredens og kjærlighetens rike, her på jorden vært helt forgjeves. Men han fant fred i den tanke at fruktene vel ville vise seg i Guds tid og time, selv om han ikke fikk se dem. Og i denne tro sov han inn, elsket, aktet og savnet som få.
R. I. P.

Kardinal Karl Kaspar, erkebiskop av Prag.

Også en annen kirkefyrste er avgått ved døden i den senere tid og på en post hvor det blir meget vanskelig å erstatte ham, nemlig kardinal Karl Kaspar, den modige og viljessterke erkebiskop av Prag.

Han var født 16. mai 1870 i Mirosov i Böhmen og etter å ha fullendt sine studier i Rom mottok han den hellige prestevigsel d. 25. februar 1893. Senere tok han doktorgraden i teologi, kirkerett og civilrett. Den unge begavede prest gjorde seg hurtig bemerket — navnlig viste han seg som en benådet lærer og pedagog, og det kom derfor ikke overraskende

for noen som kjente ham at han i 1920 ble hjelpebiskop av Haradec Kravole og året etter biskop ved mgr. Doubravas død.

Som overhyrde la han særlig stor vekt på å skape et kulturelt høytstående presteskap og hans resultater vakte oppmerksomhet langt utover hans bispedømmes grenser. Hans prester elsket og beundret ham — de visste de i ham hadde en like så rettferdig og streng veileder som en mild og forståelsesfull far. Også skolevesenet hadde hans store interesse og man hilste det derfor med glede og forventning da pave Pius XI i 1931 betrodde ham det betydningfulle men også krevende erkebispesete av Prag. I 1935 ble han opphøyet til kardinal.

Det sier seg selv at et land som Tsjekkoslovakia bød på mange meget vanskelige oppgaver med de forskjellige folkeslag og deres innbyrdes avvikende tungemål, skikk og vaner. Men kardinalen løste dem alle med fremragende klokskap — en klokskap som det ble dradd store vekslere på i de siste for Kirken på mange måter tunge år og som vant ham både trosfellers og motstanderes aktelse. Men kampen for det han syntes var rett og riktig antok til tider overveldende dimensjoner så man tør trygt si at han falt på sin post.

Kardinal Kaspar var en flittig skribent og en rekke meget brukte avhandlinger om juridiske, dogmatiske og apologetiske emner har sett lyset fra hans hånd. Dessuten har han skrevet biografiene til pavene Leo XIII, Pius X og Benedikt XV. Det hersker stor sorg i hele hans erkebispedømme, og i kardinal Kaspar har også hele Kirken mistet en av sine fremste sønner.

R. I. P.

Frihetsbegrepet.

I «Bergens Aftenblad» for 27. februar og 1. mars har det kjente merke LHN skrevet to artikler som vi på oppfordring og med forfatterens tillatelse gjengir i «St. Olav».

I.

FRIHETENS VESEN

Det var en eiendommelig stilling det norske folk sto i etter slaget på Stiklestad. Bondene hadde kjempet for sin frihet, og de hadde seiret. Nå skulle de nyte seirens frukt, det vil si friheten.

Frihetsbegrepet var meget enkelt. Det var den personlige frihet det gjaldt: En fri bonde på en fri gård. Hverken mer eller mindre.

Ut fra en slik betraktning måtte Olav Haraldssons forsøk på å skape et nasjonalt kongedømme fortone seg som en trussel mot friheten, mens på den annen side en utenlandsk konge hvis maktsentrum lå på den annen side av Nordsjøen, nærmest var en betryggelse for den. Her har man forklaringen på at de selvbevisste, makt-syke norske bønder, som ikke ville bøye seg for noen makt innenfor landets grenser, ikke hadde noen betenke-

ligheter ved å stille seg til disposisjon for Danmarks og Englands herre, Knut den mektige. Og slik gikk det til, at hele Norge etter slaget på Stiklestad kom inn under daneveldet.

Det gikk ikke slik som bøndene hadde tenkt — rett og slett fordi den dansk-engelske konge hadde ganske andre politiske mål enn de norske bønder. Hans mål var maktpolitisk, et velde som omfattet alle Nordsjøens og Nordhavets kyster. Han tenkte i landområder og oceaner, bøndene tenkte i jordteiger, og deres frihetstrang var begrenset til disse og til deres rent personlige anliggender.

Bøndene hadde regnet med at kong Knut ville gjøre som danskkongene før i tiden, når de ved hjelp av landets egne menn hadde fått makten i Norge: Sette en norsk jarl til å styre. Og en slik kar kunne de alltid rå med.

Men Knut var ingen Harald Blåtann eller Svein Tjuge-skjegg. Han var etter tidens forhold en hersker av verdensformat. Norge skulle bindes fast til hans imperium med bånd som holdt, og det skulle innordnes i helstaten som en organisk del av denne. Derfor passet det ham heller ikke at bøndene beholdt sin personlige frihet ubeskåret. Sett ut fra hans storspolitiske syn, var den statsfiendtlig og måtte derfor begrenses.

Hans første statshandling var å sette sønnen Svein inn som norsk underkonge med engelsk formynder og med danske ombudsmenn. Dernest fulgte en rekke forordninger som tok sikte på å stille de norske bønder i samme klasse som de danske og engelske. Der ble gjort sterke inngrep i den personlige eiendomsrett, pålagt store skatter og meget annet, som bøndene reagerte sterkt imot. Det begynte å demre for dem, at den nasjonale frihet og selvstendighet, som de så villig hadde gitt avkall på, også var en forutsetning for den personlige frihet, som betød så meget for dem. Der oppsto med andre ord en psykologisk konflikt i deres sinn, som beredte veien for en dypere og rommeligere forståelse av frihetens vesen.

Historien spiller på mange strenger. Politiske, økonomiske, kulturelle. Sterkest klinger de strenger som rører ved de menneskelige følelser, som appellerer til de krefter i oss, hvis veier i underbevisstheden vi ikke kan følge og registrere med vår forstand. Hemmelighetsfulle krefter som vi ikke behersker, men som tar oss i sin vold og bestemmer vår skjebne når forutsetningene er lagt tilrette.

Mens de danske ombudsmenn dro omkring og konfiskerte bøndenes gods og inndrev skatter, begynte der å gå selsomme rykter om den drepte kong Olav. Hans legeme trosset døden og forråtnelsen i jorden, hans hår og skjegg vokste, hans hudfarve var frisk som et levende menneskes. Og der skjedde undere ved hans grav. Kongemorderen Tore Hund var blitt leget av blod som rant ut av såret i kongens side, og meget, meget annet. Visselig, kong Olav var en hellig mann. Troen på hans hellighet var så sterk, at selv de fremmede makthavere aksepterte den. I et kvad fra 1032 sier skalden Torarin Lovtunge til kong Svein, Knut den mektiges sønn: «Be Olav, som er Guds mann, at han vil unde deg sitt land.»

De irrasjonelle krefter var begynt å virke i Norges politiske liv. Ikke en gang Knut den mektige, kanskje

den mektigste fyrste i datidens Europa, kunne stanse dem. Bøndene glemte at de hadde kjempet mot Olav for å verge sin frihet. De forsto at der var en høyere form for frihet enn den personlige, og de satte den ubevisst i forbindelse med de høyeste makter. Olav den hellige ble symbolet på den nasjonale frihet, på selve evighetstanken i det norske folks liv.

Dette symbol har vist sin livskraft gjennom hele vår historie. Norges evige konge er ikke død. Han lever i vår bevissthet gjennom alle skiftende tider, i vår tro og i vår gjerning. Bak hver stor norsk tanke som tenkes, skimter vi helgenkongens milde trekk, bak alle våre bestrebelse for å hevde Norges rett. Han gjorde friheten til en levende realitet i vår historie, og utvidet den fra å være et snevert personlig begrep til å bli en byggende samfunnsverdi.

Knut den mektige, Olav den hellige.

To erobrernaturer. Den ene underla seg land. Den annen skapte et rike i åndens verden.

Hvem har betydd mest for Europa?

Knut den mektige døde i 1035. Hans verk døde med ham. Hellig Olavs egentlige gjerning begynte etter hans død. Hans ry gikk over hele Nord-Europa, hans bilde fantes i tyske, engelske, nederlandske, danske, svenske og finske kirker, og i århundrer valfartet pilgrimmer fra alle land til hans sarkofag i Nidarosdomen. Kne-lende mottok de den sjelens berikelse han hadde å gi dem. Norges nasjonale konge hadde et åndelig maktområde som gikk langt ut over rikets grenser. Hans gave til menneskene i alle land var tro og kjærlighet, egenskaper som er uadskillelig knyttet til frihetens vesen.

II.

HELGENKONGENS SØNN

Intet av det som skjer i historien er skjønnere enn når nye og ubrukte krefter i et folk bryter fram fra de dype, hemmelighetsfulle kilder i folkesjelen og folder seg ut i skapende, nasjonal innsats.

Det er i slike øyeblikker historiens merkeperler flyttes og nye tider opprinner.

Det skjedde i Norge etter Hellig Olavs død. Det skjedde i årene etter 1814. Den førstnevnte begivenhet markerer Norges inntreden i middelalderens religiøse kulturverden og vår endelige tilegnelse av kristendommens moralske livsverdier. Året 1814 er ikke bare den nasjonale frigjørings år. Det er også vårbruddet i den modningsprosess som gjorde Norge til et moderne kultursamfund.

Står vi foran noe lignende i dag? Tør vi i det vi har gjennomlevet se et varsel om en nasjonal gjenfødelse som vil gå over landet som vårens brus gjennom naturen? Er det frigjørings smerte vi opplever?

Alt tyder på det. De hemmelighetsfulle krefter i folkedypet bryter seg vei gjennom isløsningen og søker seg retning og mål.

Mot hva?

Ingen vet det. Men vi føler at det skjer noe innen i oss. Nye livsverdier tar form, nye tanker og følelser bryter i oss. Samfunnet, fedrelandet er ikke lenger bare ord i dagens diskusjon. Det er syntesen av alt det vi kan utrette, hvis vi står sammen og løfter i flokk.

Det klassiske eksempel fra vår historie gir Magnus den godes saga. Hans livsgjerning fikk sin vigsel gjennom blodet som rant på Stiklestad. Hellig blod, nasjonens dyreste.

Alt det kong Magnus gikk i gang med, lyktes for ham. For første gang i historien ble det norske folk samlet i ånd og sannhet. Alle krefter ble samlet i en felles anstrengelse som med ett slag gjorde Norge til det ledende land i Nord-Europa — hva det aldri hadde vært i nessekongenes og borgerkrigenes tid. Det ble gode åringer, skaldekunsten blomstret, våpenlykken fulgte ham over alt. Han sto som seierherre på Lyrskog hede — etter det største slag som er utkjempet i Nordens historie. Et slag av nesten verdenshistorisk format, fordi det satte bom for den slaviske framrykning mot vest. Danmark og Nord-Tyskland, — ja hele den germanske verden, er ham like stor takk skyldig.

Hvorfor lyktes alt for ham?

Samtiden var ikke i tvil om svaret: Han var helgenkongens sønn. Han var levendegjørelsen av Hellig Olavs religiøse og nasjonale visjoner. Han var oppfyllelsen, hvor hans far hadde vært forjettelsen. For datidens mennesker var dette noe konkret, noe håndgripelig. De merket Hellig Olavs hånd i alt kong Magnus gjorde, hans tanke, hans plan. De var ikke i tvil om at Hellig Olav hadde vist seg for sønnen natten før slaget på Lyrskog hede, og at det var helgenkongen som hadde fortalt ham hvilke strategiske planer han skulle følge i kampen mot den i tallmessig henseende helt overlegne venderhær.

Seiren var altså i virkeligheten Hellig Olavs, og Hellig Olav var symbolet på den norske folkesjel — lutret gjennom troens mysterium, styrket gjennom den samfølelsens og enhetens ånd, som han hadde gitt livet for.

I dag vet vi en hel del om massepsykologi og om den mekaniske og sjelelige årsakssammenheng mellom historiens begivenheter. Det er ikke den ting vi ikke kan forklare ved hjelp av videnskapelige arbeidshypoteser. Tror vi da.

Men kan vi forklare det under som skjer når et folk våkner etter årelang søvn og plutselig ser sine livsproblemer i morgensolens klare lys? Når det uthvilt strekker sine lemmer i følelsen av en ny styrke, som livet selv har skjenket det?

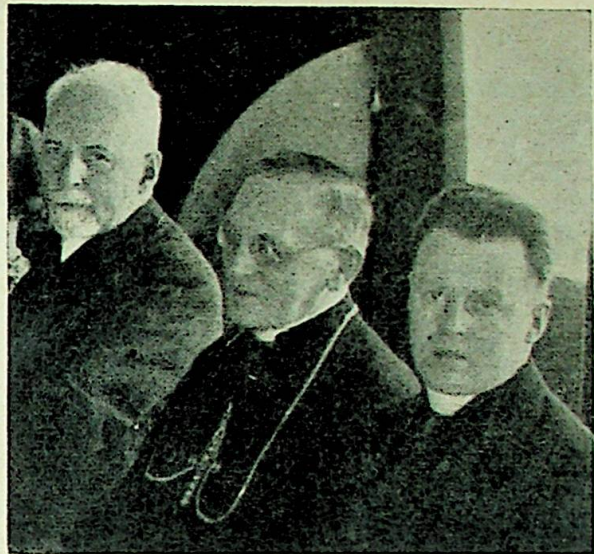
Er ikke det enkle bildet av far og sønn mere anskuelig enn vitenskapens dypsindige spekulasjoner? Faren og sønnen som blir ett, begynnelse, fortsettelse og fullbyrdelse, formidlet gjennom ånd?

De gamle så kjernen i tingen og fant uttrykk for sannheten i sine enkle bilder, som avspeiler hele livets mysterium, slik at enhver kan forstå det.

Ni hundre år etter står vi og ser med undren, at visdommen i de gamles fortolkning av understrømningene i historien, fremdeles er like levende. Det er intet å legge til, intet å trekke fra. Det er livet som taler til oss.

Og det taler med særlig styrke i en tid som denne, hvor de samme krefter synes å være i virksomhet. Nornene spinner, og skjebnetrådene strekkes fra Urd, via Verdande til Skuld.

Uløste krefter sikter mot framtiden. Blir det vår lodd å løse dem?

Banksjef Parmann med biskopen og mgr. Irgens under siste landsmøte.

Banksjef Parmann 70 år.

Den 3. mai fylte banksjef Nils Parmann 70 år, hvilket nesten ikke er til å tro når man ser den statelige og representative skikkelse ferdes blant oss. Ikke desto mindre er det et faktum og dagspressen har hyldet banksjefen i lengre artikler — han regnes jo blant en av Norges dyktigste bankmenn som har ført det pengeinstitutt han i tyve år har vært knyttet til, fram til en alminnelig anerkjent og betydningsfull institusjon.

Banksjef Parmann er født i Oslo og oppholdt seg etter å ha tatt eksamen ved Oslo Handelsgymnasium i flere år i utlandet, hvor han navnlig studerte språk. Fra 1893—1903 var han hjemme, men dro så til Amerika, hvor han studerte bankvesenet fra 1904—1912. Etter sin hjemkomst ble han banksjef i Nordisk Bankinstitutt og siden 1921 har han vært Håndverkernes Sparekasses meget dyktige og framsynte administrerende direktør. Ved siden av dette har han fått tid til å pleie sine mange sosiale, kulturelle og nasjonale interesser, idet han helt fra 1917 er styremedlem i Nordmannsforbundet og en tid lang også har vært guvernør i Norges Rotarydistrikt. Blant hans mange tillitshverv kan nevnes at han er medlem av Fellesbankens forstandskap.

Men for oss, hans trosfeller, betyr alt dette dog ikke så meget mot det faktum at banksjef Parmann fra 1920—1938 var St. Olavs Landsforbunds energiske president, som har «båret St. Olavs banner med ære fremad og ofret det meste av sin tid og sin kraft på Kirkens alter», som ordene lød til ham under siste landsmøte. Selv uttalte banksjefen ved samme anledning i en tale, som er uforglemmelig for alle som hørte den, at ingen kan få noen større og skjønnere oppgave enn den å støtte den katolske Kirke i Norge i dens arbeid for å styrke, forsvare og utbre Hellig Olavs tro. Vi er så lykkelige ved

å tilhøre Moderkirken at vi gjerne vil at flest mulig av våre landsmenn skal få del i samme lykke, i den lysere og lykkeligere tilværelse som den katolske tro og livsanskuelse medfører fordi den har feste i de sanne idealer.»

Det er selvsagt at en mann av denne støpning er blitt hedret med pavelige æresbevisninger. Og selv om banksjefen etter de mange års intense arbeid for St. Olavs Landsforbund fant å måtte slutte sin lange arbeidsdag på førerplassen har han dog fremdeles holdt sin kjærlighet til Kirkens sak i Norge varm og levende. Derfor takker «St. Olav» ham i dag på vegner av alle våre trosfeller idet vi sender ham alle gode ønsker, om ikke for dagen — dertil er vi på grunn av omstendighetene for meget post festum! — så for årene som kommer —

Bakermester Haakon Hansen.

En god venn av den katolske Kirke er gått bort nå da bakermester Haakon Hansen har lukket sine øyner. Som gifte med en av våre trosfeller støttet han med åpen hånd alt og alle som søkte hans hjelp — våre basarer og tilstelninger har meget å takke ham for, for ikke å tale om feriekolonien hvor han var en rundhåndet og sikker velgjører. I tide og utide var han rede med råd og dåd om man søkte ham — hadde livet floket seg lovlig sterkt, var det bare å gå til ham, så greiet hans klare intelligens å få flokene løst. Han var tillike som nekrologene skriver «et ualminnelig prektig menneske, en fin og nobel håndverker av den gamle skole». Selvfølgelig hadde han mange tillitshverv som hadde skaffet ham fortjenstmedaljen i gull.

Det er sorg nå ved hans bære men også mange takkens tanker, som lyser fred over hans minne.

R. I. P.

Bokanmeldelse.

Peter Schindler: «Det kimer i fjærne Riger». (Mohn's Forlag, København.)

Ikke mange måneder etter at pastor Schindler har utsendt sin vidunderlige reisebeskrivelse «Kølvand og Skinnestribe» — som man når man en gang har lest den stadig vender tilbake til, drevet av den samme trang som får en til år etter år å vende tilbake til steder man før har besøkt for stadig å oppdage nye skjønnheter, nye hittil uensede verdier ved dem, da også disse reiseskildringer gir oss sted, miljø og mennesker så levende at vi får illusjonen å selv å ha vært med og derfor lenges tilbake til dem! — utsender den flittige og inspirerte forfatter en ny bok hvis tittel er tatt fra Inge-manns kjente morgensang. Det er en kavalkade gjennom 25 års diktning og den innledes med et forord av professor Johannes Jørgensen, — et forord, verdig hele boken og den tone som lyder fra alle dens blader.

«Det kimer» — ja, det er mange slags klokker som nå høres i verden, endog de som har måttet avgi sitt

legeme til kanonstøperiene og hvis tone er blitt et vrengebilde av det den var eslet til å være, slik som det også kan skje med mennesker. Men selv om *deres* larm kan stanse for en tid de store kirkeklokkers kallende klang fra tårnene i enkelte land kan de ikke få bukt med de små messeklokkers rene hellige tone, når ofret frambæres verden over, og heller ikke kan de bringe til å forstumme

«tonen fra himlen

i sjelens glade pilgrimssang.»

Nei, ingen kamp hvordan den så enn former seg på jorden, utad eller innad, kan stenge en pilgrim ute fra denne tone slik den åpenbarer seg her på jorden. Hans lyttende sjel kjenner den fra alle andre lyder og gjennom all verdens larm — han hører den kime hvor han ferdes og finner ekko av den der hvor andre intet kan høre — ofte fordi de ikke vil høre den på nettopp *det* sted. En slik pilgrimssjel er pastor Schindler — derfor kunne han i og for seg godt sette denne sin siste boks tittel som en fellestittel over alt han har skrevet. Det er hans store gave at han evner å gi selv vår latter en rislende klang som minner om visse små klokkespill, fordi han har fått betrodd en av de største og betydningsfulleste «talenter»: sann, ekte, medfølelse og medvitende *humor*. I prosastykkene i denne hans siste bok kommer den side av hans kunst vel klarest fram — klarest kan hende i de uforlignelige «legender», hvorav vel en av de beste i sin tid så dagens lys i «St. Olav». Men det er også dypere klang i de klokker pastor Schindler har hørt kime — derom bærer diktene bud. De kommer med tonen fra det fjærneste men for ham også ofte det nærmeste av alle riker: Guds rike, og de kommer med et løfte og et budskap:

«Udvé og Udfærd er endt, og den navnløse higende Smærte;

Lejrbaalet sluktes tilsidst, men tændt staar mit Arbeidsbords Kærte;

Indvæen hvisker, at mere end Kranse der vandtes — nu skal det gro, som er saaget, det lutres som fandtes.»

Igjennom «St. Olav» har pastor Schindler vunnet en stor og takknemlig lesekrete her oppe — vi vet at den også omfatter, som i Danmark, andre enn våre trosfeller. Begivenhetene i april ifjor og deres følger har gjort et avbrekk i og med at «St. Olav» nå og vel en tid framover ikke mer framtrer som ukeblad og det derfor måtte komme en stans i pastorens *ukentlige* og til søndagsliturgien knyttede betraktninger. Med så meget desto større glede hilser vi derfor enhver publikasjon fra hans hånd og gjør omgående hans trofaste lesere oppmerksom på den. Vi gleder oss til det som vil framstå i lyset fra hans «arbeidsbords kjerte». Ti også mange her oppe hører til de som ifølge Johannes Jørgensens forord «mer enn noensinne lytter efter de fjærne klokker fra de evige riker.»

E. D.-V.

På grunn av plassmangel
må Latinkurset utestå denne gangen.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo